

Konta Kontari

UDAZKENEKO BARAZKIAK ETA FRUTAK

LEHEN HEZKUNTZA



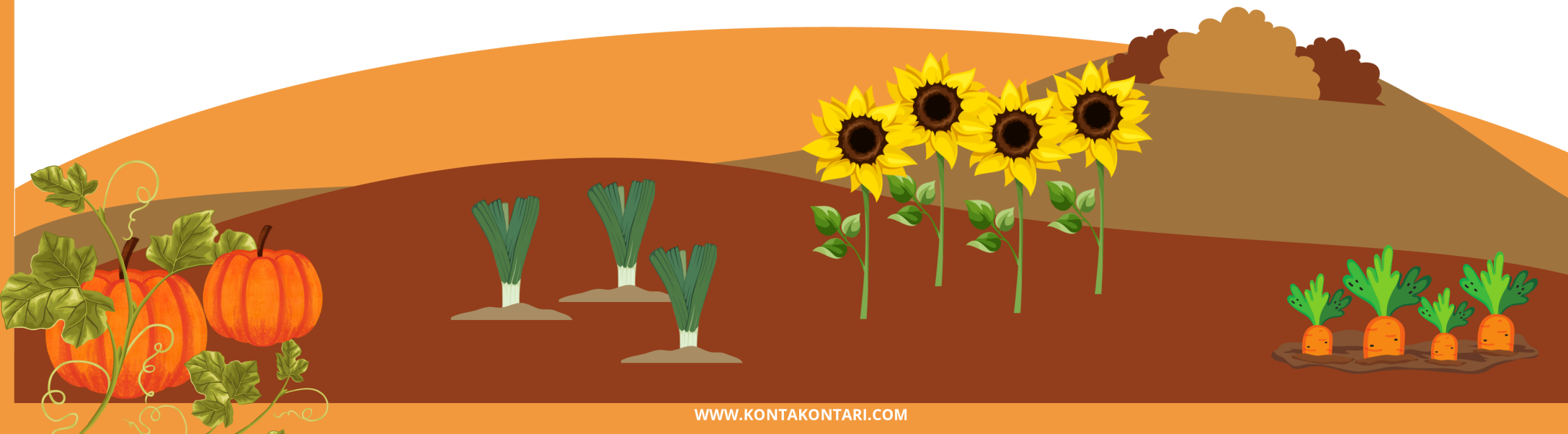
Udazkena irailaren azken egunetan hasi eta
abenduarien azken egunetan
bukutzen da.



Ez da uda bezain beroa ezta negua bezain hotza,
beraz urtaro epela da. Hila hauetan, zuhaitzen
hostoak kolorez aldatzen dira: marroiak,
laranjak, horiak eta gorriak dira nagusi. 
Eta uda bukatu bada ere, gure baratzeak ez dira
erabat hustu. Bertan hainbat barazki eta fruta
aurki ditzakegu.

Baina, zein fruta eta barazki biltzen dira udazkenean?

UDAZKENEKO BARAZKIAK



BARATZEKO BARAZKIAK

Udazkeneko barazkiak marroi, laranja, hori eta zuri kolorekoak dira gehien bat. Urtaro honetako barazki ezagunena kuia da.

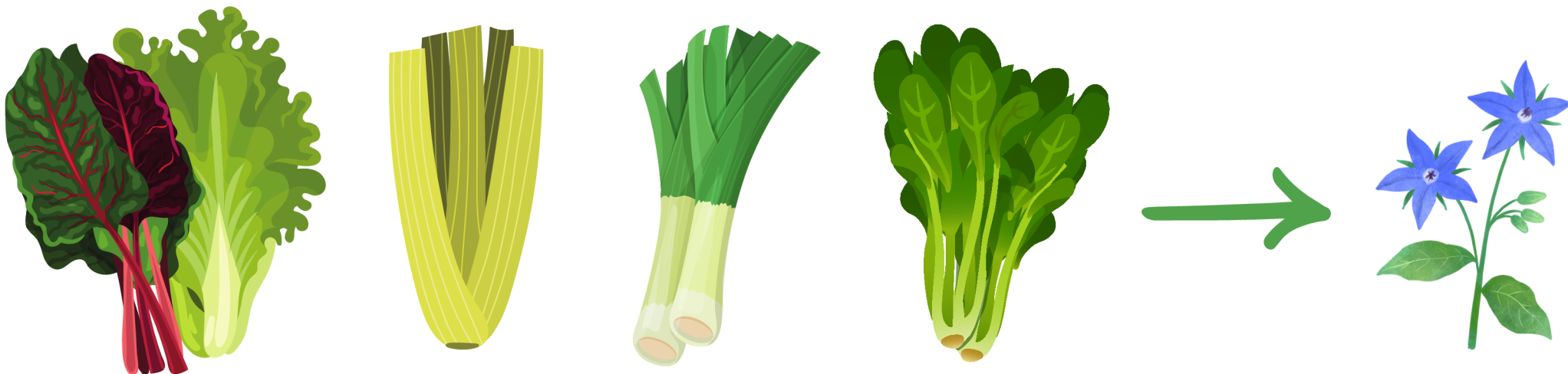


Bere haziak lehortu ondoren jan daizteke.



Urtaro honetako lehen egunetan sasoiko azken tomateak, alberjinak eta piperrak bildu daitezke.

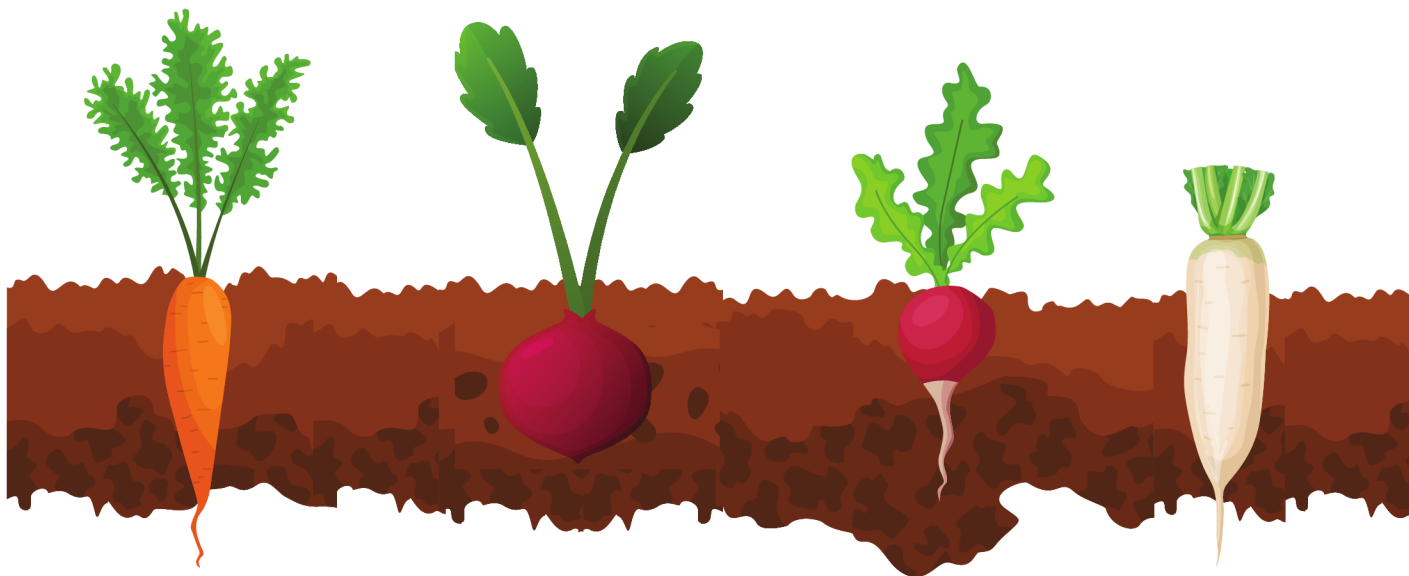
Urrian eta azaroan zerbak, kardua, porrua eta borraja (bere lore urdin politekin) dira nagusi.



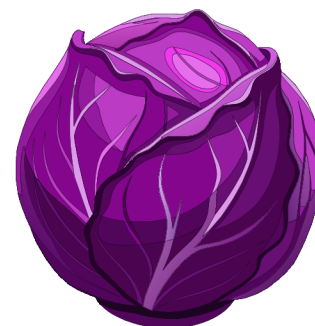
Azaroan, Nafarroan tipuletak biltzen dira. Eta azarotik aurrera aza, azalorea, apioa eta azenarioa biltzeko prest daude.



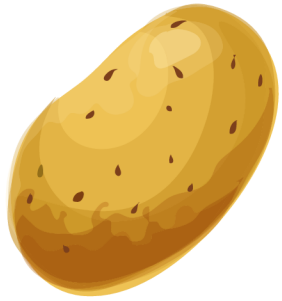
Azenarioekin batera, lurrazpian jaiotzen diren
erremolatxa, errefaua, errefautxo eta arbia.



Abenduan, eskarola, bruselaza eta Kataluniatik
datorren buru-aza lonbandiarra biltzen dira.

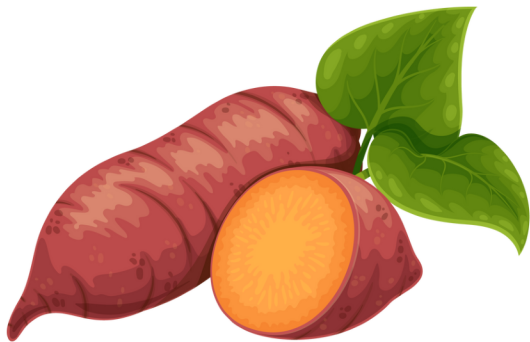


TUBERKULUAK

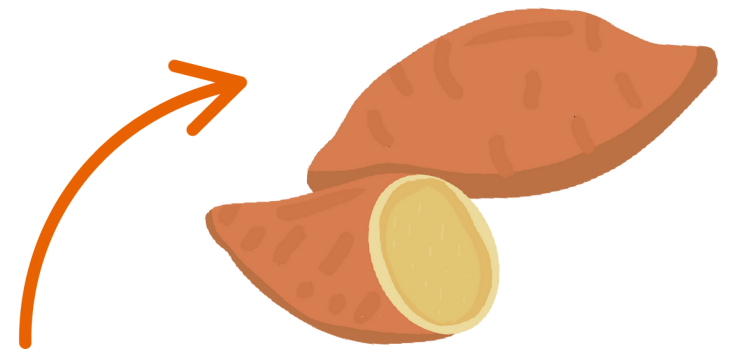


Udazkenean patata berantiarrak ditugu.

Eta gure baratzetan ematen ez diren arren, dendetan boniatoa edo batata aurki ditzakegu.



Tuberkulu bera bada ere, boniatoa barrutik laranjagoa denari esaten zaio.



Eta batata barrutik zuriagoa denari.



ZEREALAK

Udazkenean artoa eta arroza dira biltzen diren zerealak.

Udazkenean biltzen den arroza "japonika" deitzen da eta Nafarroan landatzen da.

LEKALEAK

Udazkeneko lehen asteetan (irailaren amaieran eta urrian) babarrunak biltzeko prest daude.



HAZIAK

ETA BESTE LABORANTZAK



Eguzkiloa udako lorea bada ere, bere haziak lehortzen uzten badituzu, udazkenaren lehen egunak hauek biltzeko prest daude.

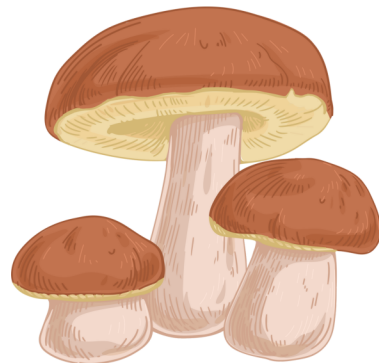
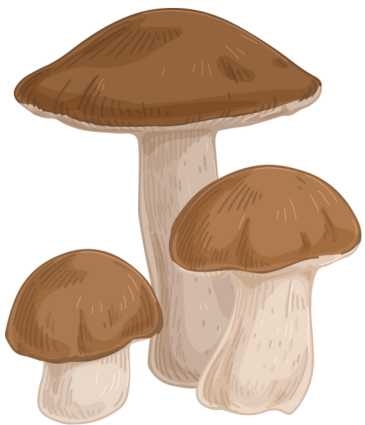
Urrian, Nafarroan, soja biltzen da. Berarekin egiten den edariak arrakasta handia izan du azken urteotan.



Eta azaroan azafaria biltzeko hilabetea dugu Nafarroan ere.

MENDIKO BARAZKIAK

Azkenik, onddoak eta perretxikoak. Ez da erreza mendian hauek aurkitzea, baina egitekotan benetan merezi izan du paseotxoa, ez duzu uste?



UDAZKENEKO FRUTAK



Negua heldu baino lehen eta
zuhaitzek hostoak guztiz galdu
aurretik, zuhaitzetan udaberrian jaio
eta udan hazitako fruituak biltzeko
prest daude. Horien artean, fruitu
lehorrak deritzonak.



Baina zer dira fruitu lehorrak?

FRUITU LEHORRAK

Zuhatzen haziak dira. Gehienetan oskola gogorrak dituztenak, batzuek arantzaz estalita. Eta beste frutuekin konparatuta ur gutxi dute, horregatik lehortzen jartzen dira eta horrela neguan jan daitezke usteldu gabe.

Horien artean ezagunak dira Euskal Herrian gaztaina, intxaurrea eta hurra.



Badira ere beste fruitu lehor batzuk:
almendra, pistatxo edo kakahuete, adibidez.
Eta azkenik, ezkurak, haritzetik jaioak, basurdeen
gogokoenak.



Anakardoa, fruitu lehorra bada
ere, udaberrian biltzen da eta
guk jaten duguna urrunetik
dator, Vietnamentik, Bharatik
edo Boli Kostatik.



BESTE FRUTAK



Udazkenaren lehen egunak
pikuak biltzeko azken
aukera ematen digute.



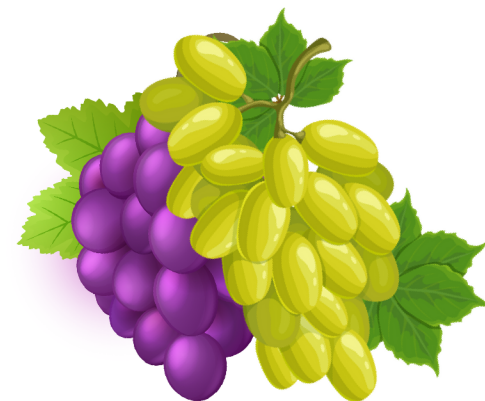
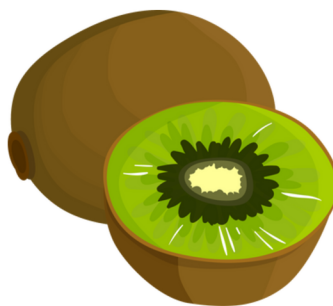
Hemen landatzen ez badira ere, udazkenaren
hasieran erreza da dendetan granadak aurkitzea.



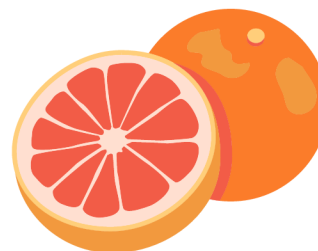
Baina gure inguruko urtaro
honetako frutarik ezagunena
sagarra da. Zehazki, sagardoa
egiteko erabiltzen den sagar txikia.



Eta udazkena aurrera doala,
irasagarra, mahatsak eta kiwia, azken bi
hauek neguaren lehen asteetan garaian
ere badira.



Lehen zitrikoak ere aurki ditzakegu.



Badira fruta batzuk, bai udaberrian, udan,
udazkenean eta neguan dendetan auki
ditzakegunak. Eta hauek dira: banana (platanoa
ere deritzona), sagarra eta udarea. Udazkena
da fruta hauek jateko garai aproposa.

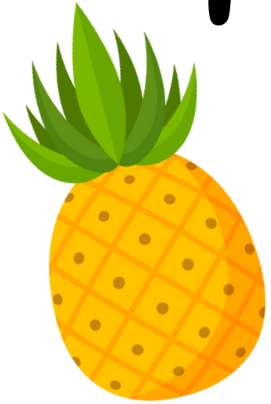




FRUTA TROPIKALAK



FRUTA TROPIKALAK



Anana: beste lurraldeetatik etorritakoa, gozo-gozoa dago udazkenean.

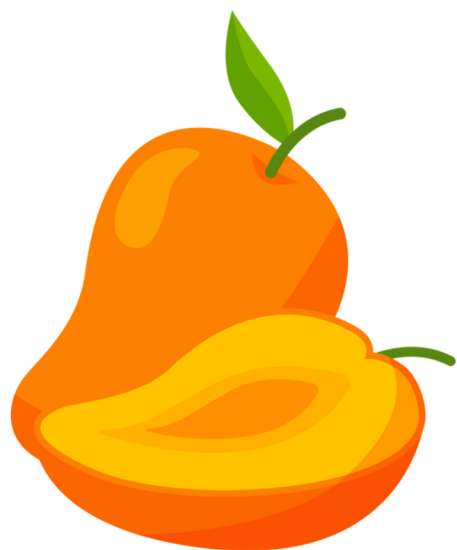
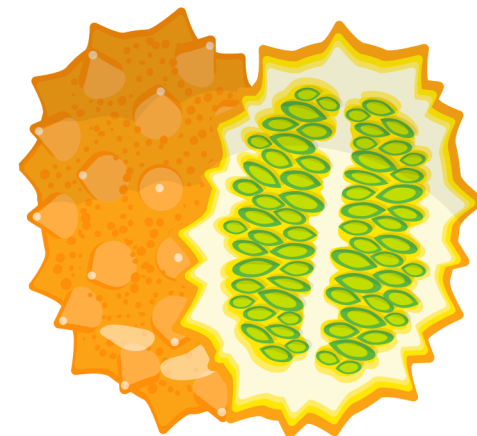
Kakia: bere izena japonieratik dator, laranja kolorekoa, zapore suabea eta pixkat gozoa du.



Karanbola: izar-fruta ere deritzona, asiatic etorritakoa da. Ale txikiek zapore garrantza omen dute, handiak aldiz gozoa.



Kiwuanoa: kanpotik arantzak ditu, barrutik berde eta horia da, bere zaporea kiwi eta bananaren artekoa dela diote. Entsaladan hartzen denean luzokerraren antzekoa da, baina freskagarriagoa.



Mangoa: anana bezala bere momentu hoberenean dago udazkenean, barrutik laranja da eta bere azala, berde-gorri eta laranja kolore artekoa da. Bere zukua oso ona da ere.

Papaia: nahiko fruta handia da, barruan hazi beltz handiak ditu, barnekoa laranja da, zapore finarekin, bere izena Mexikoko maya hizkuntzatik dator.



Azkenik, **txirimoia:** jatorriz Hego Amerikakoa, bere mami zurixka eta zapore gozoagatik da ezaguna, askotan anana eta banana konbinazio gisa deskribatzen dena.

Probatu al duzu inoz huetako bat?

AZKEN GALDERAK

Ikusi duzunez, gure baratzeak hainbat aukera eskaintzen dizkigu. Hainbeste barazki izanda, zer plater prestatuko zenuke zuk?

Ba al da asko gustatzen zaizun udazkeneko errezetarik?

Zein da zure udazkeneko fruitu-lehorrik gogokoena?

Ezagutu al duzu fruta berriren bat?

Konta Kontari

UDAZKENEKO BARAZKI ETA FRUTEN BIDEOA IKUSTEKO YOUTUBEN:



@garaian-garaikoa

IPUIN, JOLAS ETA HEZKUNTZA-BALIABIDE GEHIAGO:

www.kontakontari.com